

ФІНАНСОВІ ДИСБАЛАНСИ: ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА СПЕЦИФІКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Стійке та стабільне функціонування фінансової системи держави визначає загальну макроекономічну стабільність сучасної ринкової економіки. Водночас кризовий період 2008-2009 років виявив суттєві недоліки в розпізнаванні та попередженні негативних коливань, які підсилюють вразливість фінансового сектору та призводять до спадних тенденцій в національних економіках. У науковій літературі зустрічаються декілька понять, якими позначають негативні явища у фінансовій системі, серед них: «фінансова нестабільність», «фінансова криза», «вразливість фінансової системи», «фінансові дисбаланси» («фінансова незбалансованість») та ін.

У зарубіжній практиці для позначення стану незбалансованості використовують поняття «imbalance», що в перекладі означає «відсутність рівноваги, нестійкість, невідповідність» [1, с. 914]; поряд із тим застосовується і поняття «disbalance» - «порушення рівноваги, дисбаланс» [1, с. 537]. Для позначення стану протилежного дисбалансу використовують поняття «soundness» - стійкість. Т.В. Щетілова розглядає imbalance (нестійкість) як крайній стан disbalance (дисбалансу) [2, с. 107].

Виникнення і накопичення фінансових дисбалансів про збільшення вразливості фінансової системи, порушення її стійкості та фінансової безпеки, що проявляється у її неспроможності у випадку зміни кон'юнктури. Під впливом зовнішніх шоків фінансова система переходить у стан нестабільності та у випадку відсутності дієвих заходів до фінансової кризи. У випадку коли обсяг накопичених фінансових дисбалансів є критичним у багатьох сферах фінансової системи, фінансова криза настає і без дії зовнішніх шоків, оминаючи період фінансової нестабільності (рис. 1).



Рис. 1. Фінансові дисбаланси та їх зв'язок з станом фінансової системи

Однією з найважливіших проблем фінансової науки є визначення ситуації фінансової розбалансованості. Ідентифікація та оцінка фінансових дисбалансів дозволить своєчасно визначити ймовірні загрози та оптимізувати дії, спрямовані на попередження та згладжування подальших негативних наслідків. Аналіз наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фахівців Міжнародного валютного фонду дозволяє зробити висновок про те, що наразі найбільш ефективними показниками, що дозволяють оцінити наявні фінансові дисбаланси є:

1. Зовнішні індикатори:

- реальний ефективний обмінний курс (REER);
- чиста міжнародна інвестиційна позиція (NIIP) (різниця між фінансовими активами та

фінансовими зобов'язаннями перед нерезидентами, при розрахунку індикатора враховуються показник обсягу зовнішнього боргу, в тому числі державного, золотовалютні резерви і т.д.).

2. Внутрішні індикатори:

- обсяг кредитування приватного сектору (Private Sector Credit Flow);
- обсяг заборгованості приватного сектору (Private Sector Debt);
- обсяг фінансування бюджету сектору загального державного управління (показник враховує окрім законодавчо визначених видатків державного бюджету також і витрати бюджету на збільшення статутного фонду банків та державних підприємств) [3, с. 41];
- загальний обсяг державного боргу (General Government Sector Debt);
- зміна сукупні зобов'язання фінансового сектору (Total Financial Sector Liabilities).

Підсумовуючи дане дослідження, варто відзначити, що виникнення та накопичення фінансових дисбалансів є прямою загрозою не тільки для системи державних фінансів будь-якої країни, подібні явища становлять небезпеку і для банківського сектору, валютного та інвестиційного ринків, платіжного балансу країни. Необхідність розробки та впровадження системи виявлення імовірних загроз фінансовій безпеці держави є очевидною, оскільки завчасно виявлені детермінанти фінансової кризи дозволяють забезпечити оперативне внесення коректив у чинну фінансову політику.

Список літератури:

1. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. 24-е изд. - М.: Русский язык, 1995.– 2106 с.
2. Щетилова Т.В. Оценка глобальных дисбалансов в оценке макроэкономических систем / Т.В. Щетилова // Основы экономики, управления и права. - 2012. - №6 (6). - С. 106-111.
3. Башко В.Й. Дефіцит бюджету і квазіфіскальні операції: підвищення прозорості в сфері / В.Й. Башко // Вісник Національного банку України. - 2013. - №5. - С. 40-45.

Святослав ОЛЕКСИЙЧУК

Київський національний економічний університет

ПАРАДИГМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

Політика державних фінансів в умовах кризи відіграє надзвичайно важливу роль та являється найвагомішим індикатором розвитку економіки, соціальної захищеності громадян. Динаміка ВВП, рівень цін, інфляція, бюджетна політика, формування попиту та пропозиції на імпорتنі та вітчизняні товари є тими інструментами, що впливають на рівень життя, розвиток промислового та непромислового виробництва. Однак, розвиток реального сектору економіки та зростання соціального захисту громадян на пряму залежить від політики держави в сфері фінансів. Найважливішими інструментами державних фінансів є фіскальна та монетарна політики. Фіскальна політика – це діяльність держави з приводу формування доходів бюджету, витрачання коштів державою, політика в сфері управління позичковим капіталом зовнішньодержавного та внутрідержавного походження.

Неефективне управління позичковим капіталом, перевищення критичного рівня внутрішнього та зовнішнього боргу держави може призвести до дефолту країни, значного зростання інфляції та неможливості виконувати державою своїх соціальних функцій. Саме через це, проблема дослідження державного боргу країни є надзвичайно актуальною в умовах гострої економічної кризи в країні.

В економічній теорії державний борг - це загальна сума, на певний момент, непогашених позик, отриманих державою для фінансування дефіциту бюджету та інші визначені законодавством цілі, невиконаних відсотків за обслуговування цих позик, а також наданих гарантій за зобов'язаннями інших державних структур.

Державний борг в Україні – (борг АРК чи борг місцевого самоврядування) – загальна сума заборгованості держави (АРК чи місцевого самоврядування), яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави (АРК чи місцевого самоврядування), включаючи боргові зобов'язання держави (АРК чи місцевого